

Четвърто заседание

Сряда, 8 декември 1965 г.

(Открито в 9 ч.)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! В залата присъствуват 287 души. Имаме необходимия кворум.

Откривам сутрешното заседание на Народното събрание. Продължаваме разискванията по държавния народностопански план и държавния бюджет за 1966 г.

Има думата министърът на просветата др. Ганчо Ганев.

Министър Ганчо Ганев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! В изложението на председателя на Държавния комитет за планиране и на министъра на финансите беше ясно посочено изпълнението на плана и бюджета за изтичащата 1965 г. и плана и бюджета за новата 1966 г., които показват, че Народна република България е постигнала нови големи успехи в развитието на икономиката, културата и просветата.

Изнесените отчетни данни за очакваното изпълнение на плана и бюджета за 1965 г. и контролните цифри за плана и бюджета за 1966 г. недвусмислено сочат за едно още по-голямо стабилизиране на нашата икономика, разкриват нейните големи възможности за още по-големи успехи в следващите години.

Това се вижда ясно от увеличения ръст на националния доход, от увеличаващата се рентабилност на нашата икономика, от увеличения дял на нашата собствена суровинна база за изпълнение на производствената програма в различните отрасли, от набелязаните и обезпечени с производствени мощности и суровини темпове на развитие на решаващите отрасли на нашата икономика — машиностроене, химия, металургия, енергетика, добивна промишленост, транспорт, строителство, селско стопанство.

Успехите в икономическото развитие дадоха възможност през последните няколко години да се отделят все повече средства за социални и културни мероприятия, пенсии, здра-

веопазване, култура, просвета и други обществени фондове и да се постигне все по-голямо развитие в това отношение.

С плана и бюджета за 1966 г. се отделят нови значителни средства за развитието на народната просвета и културата.

Както е известно, след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия се положили големи усилия да се създаде правилно съотношение между различните видове училища с оглед да се установи най-тесна връзка на подготовката на различните видове специалисти с нуждите на социалистическото строителство, с нуждите на различните отрасли на нашата икономика.

Министерството на народната просвета, министерствата и другите ведомства, народните съвети извършиха през последните години широки проучвания в тази насока. Установи се правилно съотношение между различните видове училища, като се увеличи значително броят на техникумите и на професионално-техническите училища, така че сега вече в тях се учат близо 2,5 пъти повече ученици, отколкото в средните политехнически училища и в гимназиите. Този факт има много голямо значение и той е тясно свързан с развитието на икономиката в нашата страна, тъй като, както не веднъж бе изтъкнато от нашите ръководители, ние не можехме успешно да развиваме промишлеността, различните отрасли на материалното производство, ако не подготвяме необходимите кадри за тази цел и необходимите специалисти с висше и средно образование, както и нужния брой квалифицирани работници. Ние вече сме в състояние при установената мрежа на учебните заведения и при увеличения брой на техникумите и професионално-техническите училища в значителна степен да подготвяме нужните специалисти със средно образование и квалифицирани работници чрез професионалните училища. А това е един голям факт, който в бъдеще ще даде още по-голямо отражение за значителното подобряване на производството.

Правилното изграждане на училищната мрежа в съответствие с развитието на производителните сили в различните райони на страната даде възможност да се установи по-голяма стабилност както в мрежата, така и в приемането на ученици и учителски персонал. Това позволи да се създаде учебна база, дава се възможност за цялостно подобряване на учебно-възпитателната работа в училищата.

С плана и бюджета за 1966 г. се отива към по-нататъшно свързване на мрежата на учебните заведения с развитието на производителните сили и нуждите от специалисти за различните отрасли на производството. Отива се към по-нататъшно стабилизиране на броя на учениците в различните видове училища.

Така например за следващата година броят на учениците в средните политехнически училища, гимназиите и техникумите се задържа почти на същото равнище както през изтеклата 1965 г. Увеличава се обаче броят на учениците от професионално-техническите училища с близо 5000 души. От това обаче не бива да се прави изводът, че се задържа развитието на средното образование, тъй като в броя на професионалните училища влизат и така наречените средни професионални училища, които са една нова форма за подготовка на работници за производството със средно образование и тази нова форма ние сега опитно я проверяваме. Броят на тези училища и броят на учениците в тях се увеличава с близо 10 000 души, така че се осигурява и необходимият ръст на развитие на средното образование.

В изложението на др. Апостол Пашев беше отбелязан един факт, който има извънредно голямо политическо значение, един факт, който има принципно значение за развитието на нашата образователна система. Става дума за това, че с плана за 1966 г. се осигурява приемането в по-горен вид училища на всички ученици, завършващи осми клас.

И както казах, този факт има голямо политическо значение. Той довежда докрай демократизацията на образованието в нашата страна, практически се осъществява всеобщо обучение на младежта над задължителното осмокласно образование.

Ние и досега имаме голям процент ученици, които след завършването на осми клас продължават да се учат в по-горни училища — техникуми, професионални училища и гимназии. Така например в 1964 г. процентът на тези ученици беше 93, в 1965 г. — 95, а сега вече всички младежи, завършващи осми клас, могат и ще постъпват да се учат в по-горните видове училища.

Това показва, че ние вече сме създали условията, които нашата държава трябва да осигури, за да осъществи всеобщо обучение на младежите в нашата страна над осми клас. Това показва, че ние сме създали вече напълно възможности всички младежи в нашата страна да постъпват в производството, след като минат през мрежата на училищата.

Ако ние правилно организираме работата, ако ние правилно организираме обучението на младежите, с този факт ние решаваме изцяло проблема за осигуряване квалифицирана работна ръка за всички отрасли на нашето материално производство и това има извънредно голямо значение.

Изхождайки от това, главният проблем за нас не е да осигуряваме възможност на младежите да се учат — такава възможност е осигурена за всички младежи и всички деца в нашата страна, като се започне от първи клас и се стигне до последната година на университета.

Главният проблем сега е да се подобрят резултатите от обучението в нашето училище, тъй като ние осигуряваме възможност на всички младежи, завършили осми клас, да продължават да се учат и нагоре. Но ние още не сме осигурили възможност на всички деца, постъпили в първи клас, да завършат осми клас. Още е голям процентът на децата, постъпили в първи клас, но незавършили осми клас. Това са деца, които изпадат някъде по пътя между първи и осми клас. И този значителен за нашата страна процент ни дава един немалък брой от хора с недостатъчно общо образование, с недостатъчна обща култура, с недостатъчна специална квалификация, които отпадат от училище, обаче не отпадат от живота.

Тези хора не излизат от живота и ние сме принудени да търсим на тези хора работа. Работа за тях ще се намери в материалното производство, но те ще отиват там без необходимото общо образование и обща култура и без необходимата професионална квалификация. И затова сега стои въпросът — както Министерството на народната просвета, така и окръжните отдели на просветата и въобще всички органи на просветата, ръководствата на училищата, учителите да вземат много сериозни мерки за подобряване резултатите от учебно-възпитателната работа и за преодоляване на второгодничеството, както го наричаме ние на наш просветен жаргон, с оглед да осигурим възможност на всички деца, постъпващи в първи клас, да завършват осми клас.

Тук стои въпросът и за непрекъснатото усъвършенстване на учебните програми и планове, за подобряване метода на обучение, тук стои въпросът и за непрекъснатото повишаване квалификацията на учителите.

Особено голямо значение за нас сега има необходимостта да се подобри решително методиката на обучението. Все още в нашите училища учениците са пасивен елемент в обучението. Ние им даваме знания, ние дори им наливаме понякога знания, обаче ние не даваме на нашите ученици метод за самостоятелно усвояване на знанията. А съвременният човек не е подготвен за живота, ако не притежава метод за самостоятелно придобиване на знания, метод за непрекъснато самостоятелно повишаване на своите знания, метод за непрекъснато повишаване на своята квалификация.

Животът се развива, науката се развива, техниката се усъвършенствува и ние не можем в рамките на училищата, колкото и съвременни да са методите на обучение, да дадем такъв обем на знания на младежите, който обем да им стигне за цял живот.

Затова сега пред нас главната задача е не да дадем един голям обем от знания на учениците. Пред нас сега стои главно въпросът да дадем на учащите се навици, умения и

методи за самостоятелна работа за придобиване на знания, за непрекъснато самостоятелно усъвършенствуване. И в тази насока в нашето училище има да се извърши извънредно голяма работа.

Младен Стоянов: Другарю Ганев, това важи и за възрастните.

Министър Ганчо Ганев: Аз говоря главно за учениците, защото това е много важно за тях в тоя период.

Един втори въпрос, който е много, много важен за нас, за цялата наша общественост и училищата, това е въпросът за правилната професионална ориентация на младежта. Както казах, ние осигуряваме със закона за плана и бюджета, с решенията на партията и правителството възможност всички деца да се учат над осми клас. Но значи ли това, че всички младежи трябва да учат радиотехника, телевизия, журналистика и изкуствоведение? Очевидно, това не следва. Очевидно животът е по-сложен, изискванията са разнообразни и младежта трябва да бъде правилно разпределена в тези училища с оглед задоволяване на изискванията на нашата страна, с оглед задоволяване нуждите на материалното производство и на цялостния наш живот.

Все още обаче въпросът за правилното ориентирване на младежите не се разбира добре както от учителството, така и от родителите, и от обществеността. Този въпрос има не само голямо практическо значение, той има и голямо възпитателно и психологическо значение. Затова много важно е младежът да отиде там, където е неговото призвание, много важно е младежът да отиде там, за където е подготвен, да отиде там където най-добре ще се справи, за където има необходимите качества и възможност да усвои определен обем знания, умение и сръчности и след това да отиде на работа там, където ще бъде най-полезен, както на себе си, така и за обществото. Това обаче, както казах, не се разбира достатъчно добре. И все още у нас има различни видове училища, за които ние набираме много трудно кандидати. Това са училищата по строителството, по минно дело, металургия и някои други училища. Но все таки нашият живот изисква и жилища да строим, също така се развива минното дело и металургията, има нужда от работници и специалисти и тук трябва да се обърне в това отношение сериозно внимание и да се вземат сериозни мерки от страна на министерството и цялата наша учителска колегия, от обществеността, обществените организации, Комсомола особено, за да може правилно да насочим младежите в различните видове училища.

Тук, разбира се — Министерството на народната просвета, Комитетът по труда, както и другите министерства, трябва да

решим някои въпроси, които не сме решили и чието решаване доста забавихме, но все едно тези въпроси трябва да се рашат.

Другарки и другари! Възприетата след Априлския пленум на Централния комитет на партията линия на ускорена подготовка на специалисти за различните отрасли на производството съобразно с перспективата на тяхното развитие дава вече своите резултати. От година на година все повече и повече специалисти с висше и средно образование и квалифицирани работници излизат от училищата и отиват в различните отрасли на производството. Така например през 1964 г. в сравнение с 1954 г. са подготвени близо три пъти повече специалисти с висше образование и близо 4 пъти повече специалисти със средно образование. Особено чувствително тук е нарастването на специалисти за материалното производство. Така например броят на инженерите, подготвени през 1964 г. в сравнение с 1954 г., е нараснал близо 5 пъти, за селското стопанство близо 3,5 пъти и т. н.

Подобно е положението на специалистите със средно образование чийто брой непрекъснато расте и все по-успешно се задоволяват нуждите на различните отрасли със средни специалисти. През 1966 г. и следващите години на идущата петилетка тази тенденция продължава — бързо се увеличава броят на подготвените специалисти с висше и средно образование, на подготвените квалифицирани работници. През 1966 г. нашите училища ще подготвят нови 35 000 специалисти със средно образование, нови 35 000 квалифицирани работници, от които 17 400 за промишлеността, близо 6000 за строителството и т. н.

Висши учебни заведения през 1966 г. завършват 13 000 младежи — близо 4000 повече, отколкото през изтеклата 1965 г. Това показва, че възприетата линия след Априлския пленум за ускорена подготовка на специалисти, както казах, съобразно с ръста на нашата икономика, съобразно с нарастване нуждите на различните отрасли на производството от специалисти, дава своите резултати, и в следващите години тези резултати ще бъдат още по-чувствителни.

С плана за 1966 г. и с бюджета за 1966 г. се осигурява по-нататъшното развитие на детските градини, на извънучилищните заведения, на специалните училища и т. н. с оглед да се задоволят все по-нарасналите нужди от такива училища.

Ръстът, който се дава на образованието и просветата, за следващата година се обезпечава с бюджета на държавата и със съответния ръст на кредитите, които се дават за народната просвета. През 1966 г. се отпускат близо 20 000 000 повече средства за издръжката на училищата, отколкото през изтеклата 1965 г. Това прави близо 8,5% повече средства за просветата през следващата година, отколкото през изти-

чащата година. Аз тук искам да обърна внимание на една страна от нашата работа.

Ние развиваме много бързо нашата училищна мрежа. Но развитието на училищната мрежа с такива бързи темпове не винаги може да бъде осигурено с необходимата материална база в нужната степен. Ние обаче не можем за такива кратки срокове да създадем такава широка база, която да отговори на изключително бързото развитие на различните видове училища в нашата страна. Независимо че държавата отделя ежегодно много средства за строителство на училища, за обзавеждане на училища и т. н., мен ми се струва обаче, че шо се отнася по-специално за обзавеждането на училищата, недостатъчно се използват местните възможности. Не може едно предприятие да не се интересува от това, как ще обзаведе професионалното училище или техникума, които подготвят специалисти за това предприятие. Ние смятаме, че промишлените предприятия, много от които укрепнаха, разполагат с големи фондове за културни, социални и научни цели. Биха могли да окажат по-голяма помощ на училищата в тяхното обзавеждане.

Това нещо могат да направят също така и много трудово-кооперативни земеделски стопанства, които също имат много големи възможности и т. н. И аз трябва да ви кажа, че в тази насока в някои окръзи, като например Хасковски, Пловдивски и др., бяха постигнати много добри резултати. Самият факт, че на отделни места това можа да стане и става безпрепятствено, без да се уврежда на работата на предприятията, както стана в някои отношения и в Габровски окръг, показва, че има големи възможности в окръзите, които недостатъчно се използват, за да се решат проблемите на обзавеждането на училищата с необходимата материална база.

Струва ми се, че ръководствата на окръжните народни съвети трябва да отделят по-голямо внимание на този въпрос и да използват по-добре местните възможности за подобряване обзавеждането на училищата.

Другарки и другари народни представители! През 1966 г. се отделят значително повече средства в сравнение с изтичащата 1965 г. за строителството на училища. Размерът на капиталните вложения за строителството на училища през 1966 г. в сравнение с изтичащата 1965 г. се увеличи почти с 50% — 43,20%. Нараснаха капиталните вложения за строителството на училища от 22 500 000 лв. на 32 270 000 лв. Това показва, че растат възможностите на държавата, което е израз на укрепването на икономическата мощ на нашата страна, това показва и голямата грижа и голямото внимание, което държавата отделя за подобряване на материалните условия в нашите училища.

И ако ние видим как върви строителството на училища през последните години, ние ще се уверим действително, че през последните години се върши много за създаване на необходимата материална база. През следващата 1966 г. ще влязат в експлоатация, ако може така да се каже за училищата, 62 сгради за общообразователни училища, и то не малки, с по няколко стаи, а големи училища с 8, 12 или 16 класни стаи, с 25 000 ученически места в тях, пет сгради за техникуми, редица сгради за професионално-технически училища, нови 600 места в ученическите общежития, нови детски градини с около 1000 места и т. н., а със средствата, които се отпускат за следващата година, започва строителството на нови 70 сгради за общообразователни училища и строителството на нови десетина сгради за техникуми, нови професионално-технически училища. Тези средства сега се отделят за решаване въпросите на големите градове и бързо растящите по-големи селища. През следващата година, както и през изтеклата, започва строежът на нови училища в София, в Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Димитровград, Хасково, Перник, Казанлък, Калोфер и други градове, в които населението бързо нараства, броят на учениците бързо расте и се налага там да бъдат съсредоточени средствата за строителство на училища.

Ние смятаме, че тази политика е правилна и тя трябва да продължи и занапред, защото тя ще даде възможност ние да решим в следващите години острата нужда от училищни сгради в бързорастящите градове и центрове, в които се развива промишлеността.

В същото време както през изтеклата година, така и през следващата година по извънлимитни пътища ще бъдат построени немалък брой училища с помощта на държавата и със средства от самооблагането и местни средства. По такъв начин ние смятаме, че с тези темпове, с които се обезпечават планът, и с бюджета на държавата ще можем в близките няколко години да решим най-острите нужди от училищни сгради в страната. Това ще даде голямо отряжение и в подобряване обучението в училищата.

Другарки и другари народни представители! Както се вижда от изложението на др. Апостол Пашев и от изложението на др. Попов с плана и с бюджета за 1966 г. се осигурява по-нататъшното развитие на образованието в духа на решенията на Априлския пленум на Централния комитет на нашата партия, в духа на решенията на Осмия конгрес на партията, създават се условия за по-нататъшен разцвет на образованието и културата в нашата страна, за по-нататъшно развитие и укрепване на народното образование. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ Светла Даскалова: Давам думата за изказване на народната представителка др. инж. Невена Стефанова.

Инж. Невена Стефанова: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Предложените за обсъждане пред нас проекти за народостопанския план и бюджета за 1966 г. определят първите насоки за развитието на страната през петата петилетка и се характеризират със задълбочени икономически разработки. Тези аргументи неоспоримо показват, че темповете за развитието на отраслите на народното стопанство осигуряват превъплътяване генералната линия на Осмия конгрес на партията за ускорено изграждане социализма и комунизма в нашата малка, но красива родина.

Непрекъснатото повишаване ефективността на капиталните вложения осигурява по-нататъшното разширение на производителните сили, ускореното развитие на материалните отрасли и създаването на повече материални блага за трудовете хора.

Наша задача е да работим така, че да изпълним поставените конкретни задания.

Изпълнението на плана за 1965 г., големите трудови успехи в предприятията и селското стопанство са гаранция, че нашият трудов народ под ръководството на Българската комунистическа партия още през 1966 г. ще преизпълни всички набелязани показатели в плана.

Първият въпрос, който искам да поставя пред вас, другарки и другари народни представители, и пред нашето правителството, се отнася до състоянието и разширението на Машиностроителния завод в Коларовград.

Заводът беше завършен през 1958 г., като завод за автомобилни и тракторни резервни части, а през 1962 г. беше усвоено производството на възли за товарна кола ГАЗ-51. Грижите на партията за наличните мощности, тяхното пълно използване и натрупаният опит в производството на автомобилни детайли наложиха профилирането му като такъв за производство на товарни автомобили.

От 1962 г. досега Министерският съвет прие три постановления, които третираят разширението на завода и превръщането му в автомобилен специално за товарни коли. Одобрен е вече и идейният проект и през тази година започнаха подготовителните работи по строителството.

Според разработките се предвижда производството и монтажът в завода на три- и петтонни коли на база съветска конструкция. Увеличаването тонажа на колите от гледна точка на експлоатацията е икономически изгодно, но необходимостта за страната от годишно производство в порядъка на 2 — 3000 бройки е сериозна пречка в осъществяването му. От гледна точка на самото производство на колите е необхо-

дима серия от 30 — 40 000 и повече бройки, за да бъде тя икономически изгодна. В такъв случай могат да се въвеждат поточни линии, затворени предметни участъци, високопроизводителни машини и приспособления, прогресивни технологични процеси. Следователно типът на произвежданата от нас кола зависи преди всичко от исканията на съветската страна — наш партньор в това производство.

Въпросът с осигуряване нашия автотранспорт с тежкотоварни коли би могъл да се реши на базата монтаж у нас на доставени извън страната възли. Монтажът ще изисква неоглям брой работници, но висококвалифицирани. Затова е икономически изгодно едновременно решаване на въпроса за този монтаж с производството на възли и монтажа на серията товарни коли.

Произвежданите от 1962 г. и досега в завода възли за ГАЗ-51, готовността, която съществува за производство на възли ГАЗ-52, еднаквостта на някои от възлите с тези на ГАЗ-53 А—5 тона, наличността на оборудване за производство на такива възли като предни и задни мостове за серия от 30 000 броя и не на последно място контактите и проявеното разбиране от Горкиевския завод, ни дават основание да настояваме за ускоряване разширението на завода. Към това трябва да се прибави, че разработените проекти за инструменталния, ремонтномеханичния, монтажния и разширението на другите цехове отговарят на изискванията за производство на такива коли.

Обаче в проектоплана за 1966 г. Държавният комитет за планиране и Комитетът по машиностроене осигуряват едва 30% от необходимите средства за строителство, което гарантира завършване разширението не за две години, а в течение на 8 години и забавяне производството на товарни автомобили.

Няма да се спазят решенията на Пленума на Централния комитет по перспективното развитие на машиностроенето за производство още през 1969 г. — 15 000 товарни автомобили. По този начин не ще се използват ефективно капиталните вложения и непълно ще се натоварят доставените вече в завода производствени мощности на стойност 5 000 000 лв.

Четирихилядният колектив от работници, инженери и техници дълго очаква разширението на завода и вече усилено се подготвя за новото производство. Успешно овладява сложните технологични процеси, усвоява новите машини и препилява текущите планови задания. Всяка от внедрените през настоящата година 12 нови поточни линии осигурява ръст на производителността на труда с 10%.

Искането на коларовградските машиностроители, бъдещите автомобилостроители, е да се осигурят необходимите за 1966 г. средства за строителство и се започне разширението на завода в разгърнат мащаб.

От 1 юли тази година заводът започна да работи по новата система на планиране и ръководство на народното стопанство. Поставянето на работната заплата в зависимост от дейността на работниците и инженерно-техническите кадри извънредно повиши активността им и приноса им за изпълнение производствената програма и подобряване икономическите показатели. Още първото тримесечие показва правилността на нейните основни принципи и големите ѝ предимства. Стоковата продукция, произвеждана на 1000 лв. основни фондове в сравнение със същото тримесечие на 1964 г., нарасна с 18,8%. Този показател има съществено значение за нашето машиностроене. При ръст на производителността на труда от 14,3% работната заплата нарасна с 3,1%. Значително се намалиха просрочените заеми на завода — от 2 943 000 лв. на 597 000 лв., защото сега всеки член на колектива е заинтересуван от осигуряване дохода за разпределение за тримесечието. В цеховите производствени комитети се правят много предложения за по-рационална организация, за икономии. Често работници и инженери се обръщат към мен, като председател на заводския производствен комитет, с предложения за повишаване изискванията към отделни цехове по качеството, с питання по реализацията на продукцията и осигуряване дохода.

Все още обаче съществуват някои неизяснени въпроси, а други се разрешават неправилно от ведомствата. Такива въпроси спират по-нататъшното развитие и приложение на системата.

Например усвояването на нови производства утежнява себестойността на продукцията и влияе на дохода за разпределение в отрицателно отношение. Новата екипировка в машиностроенето е скъпа и утежнява също себестойността. Аналогичен е въпросът и с първите серии на новото производство до уточняване технологичните режими. А често на заводи като нашия допълнително се налага да усвоява продукцията за осигуряване износа на телфери, електрокари и мотокари. Изхождайки от всичко това, е необходимо тези разходи да се отнасят не към себестойността, а към фонд Разширение и техническо усъвършенстване.

През годината Държавният комитет за планиране, Министерството на финансите и Българската народна банка въвежда редица ограничения в използването на набраните средства във фонд Разширение и техническо усъвършенстване, особено по отношение разходването на собствени средства — фонд Вътрешни ресурси. Ако това се прави с цел да не се допускат безогледно увеличение на основните фондове, то данъкът върху производствените фондове регулира този показател и други ограничения не са необходими. Те само препятствуват развитието на инициативата в предприятията и ограничават разширяването на производствените процеси.

Указанията, дадени от същите ведомства по схемата за дохода, сочат, че фонд Работна заплата — ред 22, включва при 100% изпълнение базите на работниците, работещи по сделната и повременната система, и щатните заплати на инженерно-техническите кадри. Докато досега при 100% изпълнение на икономическите показатели инженерно-техническите работници получаваха 20% премии, сега това им се отнема. По този начин се нарушава един от основните принципи на новата система и последователно приложение на ленинския принцип за материалната заинтересуваност.

И последният въпрос по приложението на новата система е използването на фонд РТУ за основни ремонти. Министерството на финансите смята за 1966 г. да се заделят за държавния бюджет 1/4 от средствата, необходими за основен ремонт на предприятията. Това би довело до влошаване на ремонта на машините. А ние и сега имаме недостатъци в поддържането и ремонта им. Тази мярка допълнително ще затормози работата по ремонта. А изискванията на съвременната ремонтна технология трябва да се изпълняват не половинчато, а с достатъчно средства и настойчивост. Машините, с които работим, са скъпи, вносни, така че влагането на средства за ремонта им ще допринесе в рамките на страната само икономии.

Вторият въпрос, който искам да поставя пред вас, другарки и другари, е въпросът за жилищното строителство в Коларовград. Партията и правителството отделят огромни средства освен за капитални вложения в материалното производство, но и за комунално-битово строителство. Гражданите също усилено спестяват. Но засега жилищното строителство в Коларовград върви с намалени темпове в сравнение с броя на заемотскателите. Другарите от Държавния комитет за планиране и Българската инвестиционна банка знаят острите нужди от жилищна площ в града. Но средствата, които се отпускат, са недостатъчни. Комисията по машиностроене също изключва завода от жилищно строителство. В града има 4000 основателни молби за настаняване. За 1966 г. Държавният комитет за планиране е предложил за кооперативно жилищно строителство 2 123 000 лв. По този начин ще се осигури завършването на 450 апартамента, започнати през минали години, заедно с два едропанелни блока. Тези средства обаче са съвсем недостатъчни и ние правим предложение да се утвърдят още 413 000 лв. за кооперативното жилищно строителство, което ще даде възможност да се включат семействата с тиражирани заеми в строителството, като се създаде преходно строителство от 1966 г. за 1967 година за 286 апартамента. Освен това ще се използват изградените мощности на виброполигона за производство на едри панели.

Наред с това стои въпросът за създаване в града на предприятия за обхващане незаетата женска ръка. Трябва да се има предвид, че ние нямаме нито едно предприятие на леката и текстилната промишленост. Незаетите 9811 жени, от които 3000 активно търсят работа, ресурсите в окръга на пясъци и каолин и предназначението на готовата продукция са един аргумент за развитието на стъклените нишки именно тук. Съчетанието на икономическа ефективност с политически предпоставки дават възможност на Държавния комитет за планиране и Комитета по леката промишленост да решат въпроса положително за Коларовград, и то в най-скоро време.

Като изброявам тези предложения и искания, се надявам, че съответните държавни органи ще вземат мерки за срочното разрешаване на поставените от нас въпроси. Нашата молба към Комисията по народностопанския палан и бюджета при Народното събрание да подкрепи предложението в плана за 1966 г. да се включи строителството на хлебозавод, който има готова проектосметна документация още от 1964 година. Не е допустимо и възможно град с 80 000 жители да задоволява качествено и пълно нуждите на своите граждани по стария начин на хлебопроизводство.

Другарки и другари народни представители! Позволете да ви уверя, че работническият колектив на Колароградския автомобилен завод, а също така и всички трудещи се от Колароградски окръг под ръководството на партията начело с ленинския Централен комитет ще изпълнят с чест и достоинство поставените задачи и ще дадат своя принос в по-нататъшния възход на нашата прекрасна родина.

Одобрявам проектоплана и проектобюджета за 1966 г. и ще гласувам за тяхното приемане с ясното съзнание, че гласувам за повишаване благосъстоянието на нашия народ.

Председателствуващ Светла Даскалова: Има думата за изказване народният представител министър Марин Вачков.

Министър Марин Вачков: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! 1965 г. беше една от най-неблагоприятните години за нашето селско стопанство. Късните пролетни слани и студени дъждове през време на цъфтежа на овощните дървета се отразиха крайно неблагоприятно на плодотата реколтата. Кайсиевата реколта беше напълно провалена. Много райони на страната силно пострадаха от градушки и наводнения. Особено неблагоприятно обаче се отрази на селскостопанското производство тежката и продължителна суша, която обхвана цялата страна и с изключение на някои райони продължи от месец май до края на месец октомври и намали добивите от всички пролетни култури. На много места от фасула, царевичата, захарното цвекло и сливите, засети на сухи условия, не се получи въобще продукция.

Общите загуби на селското стопанство от природни бедствия се изчисляват на над 290 000 000 лв., което представлява около 9% от планираната селскостопанска продукция.

Сушата създаваше реална опасност за сътресения в снабдяването на населението с хранителни продукти, промишлеността със суровини и в износа. Загубите в селското стопанство щяха да се отразят и върху размера на планирания национален доход и оттук да се намали темпът на понататъшното развитие на нашата икономика.

Нашето селскостопанско производство, организирано в крупни селскостопански предприятия — ТКЗС и ДЗС, което се развива сега по линията на ускорената интензификация, разполага със солидна материално-техническа база. Основните фондове през 1964 г. достигнаха 2 724 000 000 лв., а само в ТКЗС на декар обработваема земя от 14,80 лв. през 1957 г. се увеличиха на 48,5 лв. през 1964 г., или основните фондове на декар в ТКЗС само за тези години се увеличиха повече от 3,5 пъти. Това е солидна основа за разширено социалистическо възпроизводство в селското стопанство.

Сега нашето селско стопанство разполага с опитни стопански ръководители, с достатъчно висококвалифицирани специалисти, с трудолюбиви и предани на делото на партията селскостопански труженици и то с успех издържа на трудностите и тази година показва своите несравними преимущества пред частното капиталистическо стопанство. В стара България при такива години селското стопанство и цялата икономика биха изпаднали в безизходно положение. В наше време обаче това не се получи и не можеше да се получи. Политиката на нашата партия след Априлския пленум за непрекъснато укрепване и разширяване на материално-техническата база на селското стопанство, на стимулиране на производството и ежегодно решаване на назрелите въпроси създаде стабилност и увереност в селскостопанското производство.

Резултатите от тези години показаха, че заедно с ръста на материалната база се увеличават и възможностите за преодоляване на последиците от неблагоприятните климатически условия върху селскостопанското производство. Трудностите от сушата бяха преодоляни. За преодоляване на трудностите изключително голяма е организаторската роля на Централния комитет на партията.

Централният комитет на Българската комунистическа партия и лично другарят Тодор Живков още при първите прояви на последиците от сушата постави задачата да се води борба за разкриване на резерви, за компенсиране на загубите за изпълнение на плана. Беше проведена специална среща на Политбюро с първите секретари на окръжните комитети на партията, на която бяха посочени пътищата за компенсиране на загубите. Под ръководството на окръжните

комитети на партията и окръжните народни съвети в цялата страна се разгърна борба за изпълнение на поставената от Централния комитет задача. Начело на тази борба заставаха партийните организации и организациите на Българския земеделски народен съюз.

По призива на Централния комитет на партията в борбата за компенсиране на загубите се включиха и работниците от промишлеността, строителството, транспорта и другите отрасли на материалното производство. Сега със задоволство на сесията на Народното събрание ние отчитаме, че народностопанския план за 1965 г. е преизпълнен. Преизпълнен е с над 100 000 000 лв. и планът за националния доход. На тази основа ние приемаме новия план с високи темпове на развитие във всички отрасли на народното стопанство. Това може да направи само една страна със силна, здрава и стабилна икономика.

Планът за селското стопанство общо за всички категории стопанства за 1965 г. ще бъде изпълнен по предварителни данни 101,5%. По стокови цени на реализация ТКЗС ще изпълнят своя план 103,2% и ДЗС 100%.

В сравнение с 1964 г., която бе една от най-благоприятните, селското стопанство ще предаде на търговските организации в повече 634 000 т хлябно зърно, като имаме предвид, че е получено: пшеница в повече 780 000 т, 15 000 т слънчоглед, 71 000 т домати, 306 000 т грозде, 123 000 000 яйца, 45 000 000 л мляко, 24 000 т месо и други продукти.

Особено големи са успехите в производството на пшеница — 253 кг среден добив от декар. Много окръзи получиха по 300 кг, а Толбухински окръг по 380 кг. Не са малко кооперативните стопанства в нашата страна, които получиха среден добив по 450 и 500 кг от декар. Големи са нашите успехи тази година и в производството на грозде. Тази година е рекордна година по износ на грозде—262 000 т. Така ние се нареждаме на едно от първите места в света. Успехи имаме и в животновъдството, където общият план ще бъде преизпълнен и ще се постигне един ръст от 7% по отношение 1964 г. А само за ТКЗС планът ще се преизпълни с 4,1%, а спрямо 1964 г. ще даде ръст със 7,3%.

Очакваме изпълнение и на плана за националния доход от селското стопанство. На зает кооператор се очаква да се получи с 11,5% повече обща продукция в сравнение с 1964 г., а на един човекоден с 6,8% повече. Възнаграждението на един кооператор се очаква да достигне 772 лв., или с 4,5% повече от 1964 г., като, повтарям, че 1964 г. беше една от най-благоприятните години.

Изхождайки от постигнатото през 1965 г. и създадената материално-техническа база в селското стопанство, проектопланът за 1966 г. предвижда ръст 10,7% на общия обем

на селскостопанската продукция в сравнение с 1965 г., или да достигне обем 3 232 000 000 лв.

Високият ръст на общата селскостопанска продукция идва от значително по-голямата продукция, която трябва да се произведе в растениевъдството в сравнение с 1965 г. и да се достигне 2 155 000 000 лв., което прави един ръст от 14,2%. Предвижда се продукцията от животновъдството да се увеличи с 3,5% и да достигне 1 040 000 000 лв.

От тези данни се вижда, че планът в селското стопанство и главно в растениевъдството е напрегнат, но ръководството на министерството счита, че той е реален и напълно изпълним. Нашата увереност идва от това, че предвиденият обем е значително по-добре обезпечен с торове, препарати, селскостопански машини и други средства в сравнение с предишните години. Предвижда се да се предоставят общо 413 000 т химически торове в активно вещество срещу 352 000 т през 1965 г. През 1966 г. ние ще разполагаме в натура с 1 354 000 т срещу 570 000 т в 1960 г. или това прави увеличение със 17% за една година. През 1966 г. ние ще имаме повече от 2,5 пъти повече торове, отколкото сме имали през 1960 г. Поливните площи се увеличават с 400 000 дка, но има възможност да се заложи едно увеличение на 500 000 дка, или нашите напоявани площи ще обхванат 21% от обработваемата земя и нашата страна по процент на напояваната земя и цялата обработваема земя ще се нареди на едно от първите места в света. В плана се предвиждат значително повече средства, а именно 14 500 000 срещу 8 700 000 за 1965 г. за снабдяване с някои ефективно висококонцентрирани препарати за растителна защита, в това число симазин, прометрин и други нови препарати, които досега не сме използвали. Увеличи се механизацията. Тракторите ще достигнат 68 834, приравнени към 15 конски сили, комбайните 12 380, доставят се повече плугове, култиватори, редосеялки и други машини. Заделени са средства за закупуване на семена и посадъчен материал от нови високоэффективни сортове.

Независимо от това, че ръстът е висок — 14% за растениевъдството, ако се направи анализ на отделните планови показатели, ще се види, че зад тези 14% се крият големи възможности за изпълнението на нашия план. Плановите показатели, които са дадени през 1966 г., са значително по-високи по отношение на тези култури, от които ние получихме ниски добиви през 1965 г. във връзка със сушата. Добивите, които получихме през 1964 г., не са толкова високи. Значи по редица показатели, които имаме да изпълняваме през 1966 г., тези добиви сме ги получили или са малко по-високи от тези, които сме получили.

Същевременно трябва да отчетем, че по редица показатели в плана са заложили по-ниски показатели от тези, които сме получили досега. Както по отношение захарното цвекло

през 1964 г. получихме значително по-високи доходи от пшеницата, ечемика, гроздето и по други показатели. Значи очакваме, че при правилно използване на възможностите на нашите кооперативни и държавни земеделски стопанства и създадената материално техническа база и средства, дадени с плана за 1966 г., много от предвидените в плана показатели могат да бъдат изпълнени и общият план за селското стопанство да се преизпълни.

Независимо от високия ръст, който се дава в плана, възможности за преизпълнение на плана се крият и в самото зърнопроизводство. Разчетен е среден добив от пшеница 215 кг от декар срещу получен 253 кг за 1965 г. Ние имаме възможност и си поставяме задача да се получи среден добив не по-малко от 230 кг, което е с 23 кг по-малко от това, което сме получили за тази година. Проведено бе национално съвещание на целия селскостопански актив във всички окръзи и сега в цялата страна е разгърната кампания за изпълнението на тази голяма задача.

Сеитбата, въпреки трудностите от сушата, се извърши висококачествено. „Безостая 1“ е засята на 80% от площите срещу 58% за миналата 1964/1965 г. Увеличени са площите с високи норми на торене с 800 000 дка и достигат 3 660 000 дка. На останалите площи тази година се дават значително повече торове, отколкото дадохме през миналата година. Тази година са осигурени повече хербициди за борба с плевелите. Имаме и достатъчно самолети за борба с житната дървеница. И когато се пресметнат всички тези фактори, които тази година са значително по-добри, отколкото миналата година, ние смятаме, че задачата е свършено реална и плановите показатели, които се дават в плана, имаме всичката възможност да бъдат значително преизпълнени.

След падналите дъждове навсякъде има необходимата влага. Със задържането на сравнително топло за сезона време състоянието на посевите се подобрява с всеки изминат ден.

Задачата е да се води борба за срочно и качествено изпълнение на агротехническите мероприятия и вместо предвидените в плана 2 624 000 т пшеница да се получи най-малко 2 700 000 т хлебно зърно.

Друг голям въпрос, който се поставя в проектоплана и който е жизнено необходим за нашето народно стопанство и главно за развитието на нашето животновъдство, това е фуражното зърно. Предвидено е в плана да се получи 3 220 000 т общо производство фуражно зърно, като и сега главният дял на изпълнението на плана за производството на фуражно зърно ще се получи от царевичата. От нея е разчетено да се получи среден добив на 315 кг, а средният добив от декар на ечемик е 225 кг. Ние считаме определено и сме уверени в това, че тези цифри могат и трябва да се преизпълнят.

През 1964 г. ние получихме по 309 кг среден добив на царевица от цялата страна, а средният добив на царевица от ТКЗС е 343 кг. През 1966 г. ние сме си поставили за задача да получим не 315 кг среден добив, а да получим 350 кг и ние законно считаме, че ако в 1964 г. сме получили 343 кг, защо тази година да не получим значително по-високи добиви, когато с плана имаме значително по-добро материално обезпечение.

Каква е нашата сметка? Първо, през 1966 г. се предвижда да се засеят на поливни площи 2 300 000 дка царевица, или с 1 000 000 дка повече от 1965 г. и второ, на царевицата на поливни площи е обезпечено по 90 кг минерални торове срещу 45 кг, каквито давахме през миналата година. Следователно през 1966 г. ние даваме два пъти повече изкуствени торове, отколкото досега сме дали.

Третият фактор, който се има предвид, това е увеличение на механизацията за комплексно разработване на царевицата.

И четвърти фактор — обезпечават се химически средства за борба с плевелите в царевицата.

Като имаме предвид всички тези фактори, ние считаме, че е напълно реална задача да се получат значително по-високи добиви и обща продукция царевица от това, което е предвидено в нашия план. Така стои въпросът и за ечемика. Аз казах, че в плана е залегнало да се получи по 225 кг ечемик, при добив 234 кг през 1965 г. Или сега се планира по-нисък добив от този, който ние сме получили. Сега се обезпечават средно по 23 кг торове срещу минимални количества за миналата година.

През 1966 г. се разширяват площите по соргото, от 65 000 дка за 1965 г. на 500 000 дка през 1966 г.

Соргото, което вече втора година се отглежда в нашата страна, показва редица преимущества пред царевицата при сухи условия. Където сме засели сорго, средните добиви са със 150 — 200 кг по-високи, които получихме от царевицата. А при една подобрена агротехника ние можем да гоним среден добив от сорго по 300 кг от декар. Ето, другари, това е един фактор, който също така ще реши въпроса за преизпълнението на плана.

Разчетите показват, че през 1966 г. можем да получим вместо планираните 3 220 000 т фуражно зърно не по-малко от 3 700 000 т, или с над 400 000 т в повече от плана. Ето в това се състои големият резерв за преизпълнението на нашия план. Изпълнението на плана ще зависи от нашата по-добра организационна работа.

Във връзка с пълното задоволяване на нуждите на животновъдството с фураж особено внимание трябва да се обърне на граха и люцерната, като се увеличат добивите на ливадното сено, еспарзетата, тревните смеси и се подобри състоя-

нието на пасищата. И тук главният въпрос е структурата на фуражните култури. Опитът показва, че при правилно решение на структурата на фуражните култури ние имаме също така един голям резерв, който можем да използваме. И затова трябва да обърнем изключително внимание на структурата на фуражните култури, като се отглеждат такива фуражни култури, които на единица площ ще ни дадат повече хранителни стойности.

Друг голям въпрос в нашия план е производството на слънчогледово семе. Предвижда се производството на слънчогледово семе да се увеличи от 340 000 т на 380 000 т. Като се има предвид, че ние досега сме получавали максимално 340 000 т слънчогледово семе и че тая цифра създава колебание у някои хора, затова в плана предвиждаме един ръст на производството на слънчогледово семе с 40 000 т.

Ние считаме също така, че тази задача може да бъде изпълнена и преизпълнена. Какво се има предвид, другари? Никога досега на нашите трудово-кооперативни земеделски стопанства и държавни земеделски стопанства ние не сме отпусkali минерални торове за отглеждане на слънчогледа. В никакви разчети на Министерството на селскостопанското производство и на Държавния комитет за планиране не са фигурирали торовете за слънчогледа. За първата година на петата петилетка, през 1966 г., за слънчогледа се предвижда да се осигурят по 63 кг изкуствени торове на декар. Или ние предвиждаме повече изкуствени торове за слънчогледа, отколкото преди, отколкото през миналата година дадохме и за царевицата при поливни условия, а именно по 20 кг азотни торове, 35 кг фосфорни торове и 8 кг калиеви торове на декар.

Може ли, другари, при това положение, когато даваме още през първата година на петата петилетка такива значителни норми на торене в повече, отколкото досега, за увеличаване добивите от слънчоглед, да се поставя под съмнение изпълнението на този планов показател? Ние считаме обратното — че ако слънчогледът се постави на подходящи почви и ако за слънчогледа се положат необходимите грижи, тогава ние ще можем да преизпълним предвидения планов добив от 157 кг слънчоглед на декар. Ако можем да получим през идната година от нашите блокове в редица трудово-кооперативни стопанства, от които досега без необходимите торове сме получавали на декар по 160—170 кг слънчогледово семе, няма никакво съмнение, че при такива високи норми на торене ние ще можем да разрешим задачата и да догоним производството на декар слънчоглед по 190—200—220 кг, каквито добиви между впрочем се получават още сега в редица наши трудово-кооперативни земеделски стопанства, и ще можем да произведем не 380 000 т слънчогледово семе, а 400 000 т.

И наистина разработиха се вече мероприятия за получаването не на 380 000 т слънчогледово семе, а на 400 000 т, което ще ни осигури един голям резерв.

Много сериозен въпрос в плана е и въпросът за произвеждането на друга една култура — на фасула. Нашата страна е известна със своя фасул, който е народна храна, обаче години наред ние не можем да изпълним плановете за производството му. Определено трябва да кажем, че през 1965 г. ние не можахме да получим предвиденото количество фасул, поради което нуждите на страната не се задоволиха независимо от това, че беше снет всякакъв износ. За 1966 г. се предвижда 98 кг среден добив на фасул от декар, или общо 89 000 т, от които да се изкупят 50 000 т.

Имайки предвид нашия досегашен опит и несполуките, които ние претърпяхме миналата година в производството на фасул, ние считаме, че една от големите задачи за изпълнение на плана трябва да бъде именно борбата за изпълнението на плана за добиване на по-голямо количество от тази култура, още повече, че ние имаме също така и в тази област големи възможности. Необходимо е обаче на фасула да се обърне по-голямо внимание, да се положат необходимите грижи и преди всичко да се постави на най-подходящи площи, да се обезпечи неговата качествена ситба и да се полагат максимални грижи за отглеждане на бобовите посеви. Ето, другари, една от големите наши задачи в селското стопанство във връзка с изпълнението на нашия план. И по този въпрос ние сме разработили необходимите мероприятия.

Друга наша задача, която буди тревога, това е въпросът със зеленчуците. Ние считаме, че предвидените средни добиви на зеленчуци са реални и отговарят на възможностите на трудово-кооперативните земеделски стопанства и на държавните земеделски стопанства, тъй като ние сме произвеждали по-големи добиви на зеленчуци от средните, постигали сме по-голямо производство по редица зеленчукови култури и сега искаме да повишим техните добиви.

Вие знаете, че излезе едно специално постановление на Министерския съвет, което изискваше да се разработват мероприятия за пълно задоволяване нуждите на страната от зеленчуци. В нашата страна, която е известна в целия свят със своите зеленчуци, още не са задоволени напълно нуждите на вътрешния пазар и затова въпросът за производството им е един голям въпрос.

В постановлението на Министерския съвет се предвидиха и се разработиха специални мероприятия за специализация и концентрация на зеленчуковото производство, за комплексна механизация на процесите на производството. С плана се обезпечаваха и съответните машини, а именно вна-

сянето на 250 разсадъчни машини, граховършачки, фасулоберачки, самоходни шасита и други машини. 50% от разходите по подравняването на зеленчуковите градини се поемат от държавата. Увеличават се и торовете. За доматите се предвиждат по 100 кг, а за пипера по 80 кг на декар. При производството на зеленчуците през 1966 г. ще бъдат използвани внесените хербициди и други растителнозащитни средства.

Въпреки това обаче, другари, трябва да отчетем пред Народното събрание с голяма тревога, че досега още не са сключени договори за обезпечаване на необходимите количества зеленчуци. За сметка на площите са предвидени значително по-големи средни добиви, което може да провали изпълнението на плана. Сключването на договорите и производството на необходимите зеленчуци считаме за голяма задача, която е залегнала в плана за 1966 г., задача, която е конкретизирана в специалното постановление на Министерския съвет и трябва да бъде изпълнена.

С една дума независимо от мерките, които вземат партията и правителството, досегашната наша работа не гарантира изпълнението на плана за производство на зеленчуци, не гарантира снабдяването на нашия вътрешен пазар с тези хранителни произведения и изнасянето на необходимото количество зеленчуци. А вие знаете, че задачата за производството на повече зеленчуци беше ясно поставена от Централния комитет на нашата партия и от правителството и ще трябва през 1966 г. да направим всичко, за да бъде напълно разрешен въпросът за производството на повече зеленчуци.

Ние считаме, че най-важната наша задача сега във връзка с изпълнението на плана за производство на зеленчуци е да обезпечим договорирането на необходимите количества зеленчуци, защото сключените договори са предпоставка и главно условие за изпълнението на плана, като, разбира се, предварително се обезпечат площите, на които при всички случаи да се гарантира необходимата продукция зеленчуци.

Постановлението на Министерския съвет трябва да бъде ръководство в нашата работа за изпълнението на плана.

Предвиденият ръст в животновъдството е 3,5%. Считаме, че той е напълно изпълним и се създават реални условия за неговото преизпълнение.

Правителството реши да се внесат 150 000 т меласа допълнително, 250 000 т концентриран фураж чрез Родопя, с което фуражният баланс значително се подобрява и е в сравнение с 1964—1965 г. с един малък плюс. Неоснователна е тревогата, че в 1966 г. животновъдството ще бъде по-зле с фуража в сравнение с миналата година. Поне с ня-

колко пункта нашият фуражен баланс за 1966 г. е по-добре от този, който сме имали за миналата година.

Фуражната промишленост също така увеличава своята продукция със 17%.

Вторият фактор, който имам предвид, е подобрение на породния състав на селскостопанските животни. Сега в нашите кооперативни и държавни земеделски стопанства 80% от говедата, 90% от свинете и 60% от овцете са чифтопородни и кръстоски. Вследствие прочистването на стадата, което ние правим досега, от стадата вече са отпаднали ниско продуктивните животни. Всички тези фактори създават условия планът в животновъдството да бъде изпълнен. Но трябва да кажем, че изпълнението на плана в животновъдството, зависи преди всичко от грижите, които ние ще положим през зимно-оборния период. Ако ние за 1965 г. сме изпълнили плана, то е поради това, че миналата година през зимата не допуснахме намаляване на животинската продукция, а тя се увеличаваше благодарение на големите грижи, които се положиха за животновъдството. Това нещо трябва да имаме предвид, ако искаме да гарантираме изпълнението на нашия план.

Главният проблем в животновъдството е неговата рентабилност. През 1964 г. животновъдството завърши със 75 000 000 лв. загуба. Тази година загубите значително ще бъдат намалени. Редица окръзи вече отчитат печалба от всички видове животни за 1965 г. Крайните резултати още нямаме, но от данните, които имаме, се вижда, че загубите ще бъдат сведени до минимум. Има възможност през 1966 г. животновъдството да се превърне в печелещ отрасъл. По този въпрос много окръзи провели специални пленуми на окръжните комитети на партията, а в други окръзи се провели специални сесии на окръжните народни съвети.

Намалението на материалните разходи ще дойде по пътя на поевтиняване на фуражното производство, на увеличаване производителността на труда чрез внедряване на механизацията, на намаляване смъртността, яловостта и заболеемостта на животните.

За ефективността на говедовъдството голямо значение има структурата на стадата. Сега съотношението на кравите към общия брой говеда е 30—33%, докато във високо-развитите страни този процент е 45 и 50%. Отглеждането на голям процент непродуктивни животни води до оскъпяване на животинската продукция. Едно от главните условия, за да решим въпроса за рентабилността на нашето животновъдство, това е още през 1966 г. този процент да се подобри с оглед през следващите няколко години да се изравним с напредналите страни по отношение съотношението между продуктивните и непродуктивните животни.

В областта на животновъдството и през 1966 г. трябва да продължи концентрацията и специализацията като условие за повишаване рентабилността.

Осигуряването на по-добро материално-техническо снабдяване на селското стопанство ще допринесе за увеличаването на общата и чистата селскостопанска продукция. При 7,2% предвиден ръст по текущи цени за общата продукция се предвижда 10,1% ръст на чистата продукция. Това означава, че през 1966 г. използването на материалните разходи ще бъде по-ефективно. Предвижда се само 3,9% увеличение на материалните разходи спрямо тази година. Делът на материалните разходи на 100 лв. обща продукция от 37,8 лв. за 1965 г. намалява на 36,5 лв., или на 100 лв. материални разходи през 1965 г. е получена 264 лв. обща продукция, а за 1966 г., се планира да се получи 275 лв.

По-бързият темп на нарастване на чистата продукция пред общата е положителна тенденция в развитието на нашето селско стопанство. Това обезпечава по-голям ръст на националния доход, създаван в селското стопанство, по-голям доход за разпределение на кооператорите и оттам — увеличаване на възнагражденията им.

С нарастването на общия обем на селскостопанската продукция е свързан и въпросът за увеличаване производителността на труда. Предвиденият ръст за 1966 г. спрямо 1965 г. е 9%, а спрямо 1964 г. е 14%.

Икономиката на нашата страна навлиза в нов етап на развитие. Планът за 1966 г. постави началото на новия петгодишен план за развитие на нашата страна. От неговото изпълнение зависи до голяма степен и изпълнението на петгодишния план. За изпълнението на плана за 1966 г. сега министерството разработва подробни мероприятия по отрасли. Сега са сформирани групи, които да разработят подробни мероприятия за по-ефективното използване на създадените основни фондове през следващата година.

Главният път за повишаване производителността на труда в селското стопанство през 1966 г. ще бъде механизмирането на производствените процеси. Съкращаването на разходите на жив труд и увеличаването на производството може да се постигне само по пътя на комплексната механизация. Необходимо е за тази цел да се доставят всички липсващи машини в комплекта за комплексното механизмиране на отделните производствени процеси.

За успешното изпълнение на производствената програма в селското стопанство през 1966 г. голям дял се пада на отраслите, обслужващи селското стопанство. В това отношение селскостопанското машиностроене и вносните централи трябва да доставят заявените от нас машини в определените срокове. В никакъв случай машините, планирани за селското стопанство, не бива да се доставят в третото и четвъртото

тримесечие, както се правеше досега. Тогава те не могат да бъдат използвани в селското стопанство и оттук се намалява ефективността им.

Същото се отнася и за предприятията, които снабдяват селското стопанство със суровини, препарати и други материали. Практиката показва, че всяко закъснение във влягането и използването на средствата и материалите в селското стопанство дава отражение върху обема и качеството на продукцията. Необходимо е също така изкупвателните организации навреме да изкупуват селскостопанската продукция и да създадат необходимата организация, за да не се създават трудности по реализацията и оттук — загуби на продукция.

И за 1966 г. тясно място в селското стопанство ще си остане транспортът. Ще се срещнат големи затруднения в извозването на селскостопанската продукция. Необходимо е отсега да се планират необходимите транспортни средства от другите ведомства в помощ на селското стопанство в най-напрегнатия сезон.

Партията и правителството оказват всестранна политическа, организационна и икономическа помощ на изоставащите кооперативни стопанства в планските и полупланските райони на страната, което доведе до подобряване на икономиката им. Така за периода 1960—1965 г. държавата е дала 64 000 000 лв. безвъзмездна помощ на тези стопанства за разширяване и укрепване на материално-производствената им база. По-голяма част от слабите стопанства, които изостават в своето развитие, вече укрепнаха и застагнаха в редиците на по-добрите стопанства. Така, докато през 1963 г. икономически изостаналите стопанства бяха 328, сега техният брой е намален на 99. Това е голям успех на икономическата политика на партията и правителството. Условието за производство на тези стопанства са трудни. В повечето случаи теренът е стръмен и пресечен, почвите са нископродуктивни, селскостопанските работи се извършват изключително при конно-ръчна технология.

Въпреки грижите, които се полагат за тези стопанства, в сравнение с другите стопанства на страната те имат все още слаба материално-производствена база; нуждаят се все повече от конкретна организаторска и материална помощ за излизането им от сегашното положение и нареждането им в редиците на укрепналите. Сега при изготвянето на производствено-финансовите планове на икономически изоставащите стопанства окръжните народни съвети трябва да им окажат конкретна помощ в застъпването и развитието на онези култури и отрасли, за които съществуват най-благоприятни условия за тяхното развитие и при най-голям икономически ефект. За увеличаване на материално-техническата база трябва да им се предоставят повече торове,

препарати, подходяща механизация, необходимите сортове семена, кредит и други средства за правилното организиране и провеждане на стопанската дейност с оглед чувствителното нарастване на производството. Опитът показва, че най-ефективната помощ на тези слаби стопанства ние оказваме заедно с приемането на производствено-финансовите планове.

Другарки и другари! Изпълнението на плана в селското стопанство сега зависи от нашата организаторска и политическа работа. Не може да има никакво съмнение, че селскостопанските труженици, уверени в правилната политика на нашата партия и нейния централен комитет, ще положат всички усилия за изпълнение и преизпълнение на плана в селското стопанство през 1966 г. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Бюрото предлага 15 минути почивка.

(*След почивката*)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари народни представители! Думата за изказване има народният представител Кирил Клисурски.

Кирил Клисурски: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Разглеждането и приемането на проекта за държавния народностопански план и проектобюджета на Народна република България от Народното събрание винаги е будило всеобщ интерес и е вълнувало нашия народ. Изпълнението на залягалите в тях мероприятия са спомагали за непрестанното икономическо развитие на страната ни, за бързото разширяване материално-техническата база на социализма и за повишаване културното равнище на народа.

Големите успехи, които са постигнати досега в индустриализацията, развитието на селското стопанство, науката и културата, се дължат на високото съзнание и отговорното отношение на работническата класа, трудовото селячество и народната интелигенция при изпълнение на народностопанските планове и бюджетите.

Няма никакво съмнение, че под ръководството на Българската комунистическа партия нашият народ ще вложи своите сили и способности за успешното изпълнение на поставените задачи и в народностопанския план и бюджета за 1966 г.

Ще се спра на някои моменти от проектобюджета. И този проект потвърждава, че бюджетът на социалистическата държава е бюджет на непрестанен възход, на мирно строителство и грижа за благосъстоянието на трудещите се. Също така той показва отражението в живота на правил-

ната икономическа политика на партията и народното правителство, на добрите резултати в социалистическото изграждане на родината.

Благодарение на тези резултати упражнението на бюджета на нашата страна е било винаги творчески активно и е завършвало с излишъци. Това изпъква с особена сила след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия от 1956 г., когато бяха създадени възможности за разгръщане не само на социалистическата демокрация, но бяха дадени и верни насоки за правилното изграждане икономиката на страната, конкретизирани по-нататък в решенията на Седмия и Осмия конгрес на партията и намерили така ярък израз в генералната перспектива за развитието на страната ни до 1980 г.

Изложението на министъра на финансите за предвижданото изпълнение на бюджета за изтичащата година, където също така се откроява реализирането на един излишък, подчертава реалната основа за изграждането на предлагания проект, който отразява увеличаване обема на приходите и разходите в рамките на една разширена програма за изпълнение на Директивите на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия за развитието на страната. Същевременно той посочи едно превишение на приходите в размер на 14 286 000 лв. Това е един реален бюджет, изграден на възможностите, които дава състоянието на нашата развиваща се икономика в настоящия момент.

В капиталистическия свят постоянно явление са бюджетните дефицити, непрекъснатото увеличаване на данъчното бреме, цените на стоките за широко потребление, честите инфлации и безработица. Всичко това води до засилващо недоволство и чести стачки на трудещите се. Нашето Народно събрание сега разглежда един проектобюджет, който осигурява по-нататъшното подобряване на основите на нашата икономика и жизненото равнище на народа. За какво говори обстоятелството, че макар обемът на бюджета за 1966 г. да нараства спрямо тазгодишния с 480 000 000 лв., в това увеличение само 19 900 000 лв. идва от преки данъци и такси, и то не от тяхното увеличаване, а в резултат на повишаване доходите на трудещите се. То показва, че противно на капиталистическия бюджет, който се изгражда единствено на базата на данъчното бреме и всяко увеличение на обема на бюджета води до увеличаване на данъците, нашият бюджет се изгражда върху постъпленията от приходите на народното стопанство и от данък оборота. Поради това увеличаването обема на бюджета не тежи на плещите на трудещите се, а сочи за порасналите възможности на нашата икономика.

В тази насока трябва да отбележим особено важния момент за резултатността от прилагането на новата систе-

ма на планиране и ръководство на народното стопанство. Макар и частично експериментирана, тя показва своите преимущества. Така при съпоставими данни за целогодишна дейност в предприятията, работещи по старата система, е реализирана печалба 8,9%, а за тези, работещи по новата система — 17,5%. Новата система на планиране и ръководство на народното стопанство въздействува много по-благоприятно за увеличаване производителността на труда, снижаване себестойността, подобряване качеството на продукцията, в резултат на което се увеличават натрупванията. Новата система съчетава много добре интересите на обществото с материалната заинтересуваност на колективите на предприятията и земеделските стопанства.

Другарки и другари народни представители! Разглеждайки проектобюджета, не можем да не обърнем внимание на още един съществен негов елемент — това, че той е бюджет на мирно строителство, бюджет, отразяващ грижата на партията и правителството за човека. Нека само за момент помислим какво представляват бюджетите на империалистическите държави — там по правило повече от половината от разходите отиват за въоръжение и подготовка на нова война. За 8 години военните разходи в ГФР са се увеличили повече от 8 пъти, огромният военен бюджет на САЩ се оказва недостатъчен за водене мръсната война във Виетнам и неотдавна там бяха гласувани допълнително за тази цел 1 700 000 000 долара.

А нашият бюджет е изцяло насочен към мирни цели.

От общите разходи по бюджета в размер на 3 687 665 000 лв. 1 148 600 000 лв. се предвиждат за финансиране на лимитните капиталовложения, като 71,8% от тях ще се финансират от бюджета, а останалата част ще става за сметка на амортизационните отчисления за възстановяване, от ресурси на предприятията и банков кредит.

Верни на своята икономическа политика, партията и правителството правилно насочват вниманието пак към основните въпроси на нашето развитие — за разширяване и подобряване енергийния баланс на страната ни, за осигуряване необходимата суровинна база, за развитието на нашата преработваща промишленост, за машиностроенето и други важни отрасли на промишлеността, които представляват основата на нашето икономическо развитие. Зад тези разходи се кроят нови заводи и предприятия, рудници, нови електростанции, повече метали, повече химически торове и синтетични продукти, подобрен транспорт. Отпуснатите средства ще дадат нов тласък на промишленото развитие на нашата страна и са правилно насочени.

Пред нашето селско стопанство стоят големи задачи. Както подчертава др. Т. Живков, неизменна наша линия е да разширяваме и укрепваме материално-техническата

база на селското стопанство, да създаваме условия непрекъснато да се увеличава селскостопанското производство, за да се задоволят по-пълно нуждите на страната от хранителни продукти и селскостопански суровини. За тази задача са насочени средства, отпуснати в бюджета за следващата година.

По народностопанския план за 1966 г. се предвижда обемът на селскостопанската продукция да нарасне по текущи цени от 3 210 400 000 лв. за 1965 г. на 3 474 500 000 за 1966 г., или с 8,2%. За осъществяването на тази задача е набелязано провеждането на редица мероприятия. Предвижда се увеличаване на поливните площи, които през идущата година ще достигнат 10 000 000 дка, ще се увеличи употребата на минерални торове на 8,6 kg на декар; ще се увеличи обемът на механизирано извършваните работи, за която цел ще се увеличи и броят на тракторите с 1424, за да стигне 68 834, приведени към 15 конски сили. В тази насока правилно се предвижда увеличение на средствата за поддръжка на машинно-тракторните станции от 38 100 000 лв. за тази година на 40 700 000 лв. за следващата година. Те ще обслужват предимно трудово-кооперативните земеделски стопанства от планинските и полупланинските райони, както и тези, които изостават икономически. Правилно са отделени значителни суми и за провеждането на други мероприятия — борба с болестите и вредителите по селскостопанските култури, за премии за сортови семена, за производство на серуми и ваксини, за борба с ерозията на обработваемите земи, за селскостопанската авиация и други важни мероприятия в борбата за повишаване културата и резултатността на земеделието и за развитие на животновъдството.

Отпуснатите за подпомагане развитието на селското стопанство по проектобюджета суми в размер на 272 200 000 лв. са разпределени целесъобразно. Основателно за държавните земеделски стопанства се отделят около 65 000 000 лв. С това се цели да се подобри икономическото положение на селското население в някои планински и полупланински и някои крайградски райони, чиито стопанства се включиха последно време в системата на Държавните земеделски стопанства.

Това са разходи за подобряване пряко селскостопанското производство, за повишаване добивите от полевъдството и продукцията в животновъдството, от което естествено идва и подобряване материалното положение на селското население. Грижите на държавата за него обаче не спират дотук. Значителни средства се отделят и за подобряване на културно-битовото му положение, за неговото здравеопазване, за водоснабдяване и др., тъй като от общата сума по бюджета за социално-културните мероприятия в размер на 1 006 800 000 лв. значителна част отива за нуждите на селското население,

за издръжката на просветата, културата, науката, здравеопазването на селото.

Как растат грижите на партията и правителството за социално-битовото и културно издигане на народа показват такива факти, намерили отражение в бюджета. Разходите за народна просвета без капиталните вложения и разходите за ремонт нарастват от 240 400 000 лв. на 255 600 000, или с 15 200 000 лв. в повече. Тези средства осигуряват не само нормална дейност на учебните заведения, но и предвиждат разширяване мрежата от такива. Извън това от сумите за професионалните учебни заведения. С 11 600 000 лв. се увеличават средствата за здравеопазването, а това значи не само осигуряване безплатното медицинско обслужване, но и разширяване на здравната мрежа. Здравната мрежа ще се увеличи с нови 1367 болнични легла, за децата ще бъдат открити нови 2500 легла в детските ясли и др.

Наред с многото други постижения на нашата страна ние винаги сме се гордели с успехите в развитието на нашата култура и изкуство. Грижите на партията и правителството в тази насока са давали и дават много добри резултати. Днес малка България достойно се нарежда до страните с бързоразвиваща се широка народна култура, все по-големи стават завоеванията на нашите учени и хора на изкуството, непрекъснато се повишава културното равнище на народа. Затова правилно средствата за културата и изкуството се увеличават с близо 2 000 000 лв., с което ще се подобри и разшири програмата на българското радио и телевизия, поддържането на паметници на културата, ремонтът на читалищни сгради и др. Правилно са насочени и увеличени средствата за финансиране научноизследователската работа, тъй като това е основата за резултатното разгръщане на всички научни и икономически дейности.

Грижата за човека намира израз в разглеждания проект и в раздела за социалното осигуряване. Тук са отделени повече и достатъчни средства за такива важни мероприятия, като осигуряване старините на възрастните хора, грижите за майчинството и други, за която цел сумите са увеличени с 32 300 000 лв.

Творческото отношение при съставянето на проектобюджета намира израз и в стремежа да се ограничат непроизводителните разходи.

Изтъкнато бе, че проектобюджетът е направен при значително напрежение в неговата приходна част и разширяване разходите за посочените вече цели. Базата, на която е построен обаче, е солидна и това обезпечава неговото резултатно упражнение. Това е бюджет градивен, той осигурява изпълнението на първия годишен народностопански план от петата петилетка, който бележи нови завоевания на трудещите се в нашата страна по пътя на социализма,

нови по-високи успехи в изграждането на щастлив и заможен живот.

Затова одобрявам проекта на народностопанския план и бюджета на Народна република България за 1966 г. и ще гласувам за тяхното приемане. (*Ръкопляскания*)

Председателствуваш Светла Даскалова: Има думата народният представител др. Петър Панайотов.

Петър Панайотов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Ще засегна някои въпроси на нашата социалистическа култура и изкуство.

Преди всичко трябва да се отбележи, че Комитетът по културата и изкуството правилно осъществява партийната и правителствената политика в областта на културата и изкуството. В това дело положително въздействие оказва пленумът на Комитета по културата и изкуството от 71 души и широкото опирание на творческите съюзи, културните институти и политико-обществените организации. Като съчетава своята работа с общественото начало, Комитетът все по-компетентно разрешава проблемните въпроси, все по-успешно упражнява държавното ръководство в областта на културата и изкуството.

Комитетът по културата и изкуството изработи програма за действие през 1965 г., която се оказа много плодотворна. Изтеклата 1965 г. беше година на нови творчески завоевания, на голямо оживление на целия културен фронт и на много и успешни прояви в чужбина. Никога не сме имали толкова много прояви: Международен балетен конкурс във Варна, Балканиада на народните песни в Бургас, Мартенски музикални тържества в Русе, Фестивал на камерната музика в София, Пловдив и Бургас, Национален събор на народното творчество в Копривщица, Международен кинофестивал във Варна, Люлякови тържества в Ловеч, много художествени изложби, концерти, циркови и други културни прояви. Те раздвижиха нашата интелигенция, съдействаха за създаването на нови произведения, пропагандираха ръста на нашата култура в чужбина и съдействаха за по-пълното задоволяване на порасналите естетически потребности на нашия народ.

По тоя път вървят и ще жънат все по-големи успехи нашата култура и изкуство. Гаранция за това е правилната политика и грижите, които полагат партията и правителството за развитието на нашата социалистическа култура. Тези техни грижи намират реален израз в проектоплана и бюджета на Комитета по културата и изкуството за 1966 г., който се предлага за утвърждаване от сесията на Народното събрание. Общият размер на лимитните капитални вложения на Комитета по културата и изкуството за 1966 г. възлиза на

8 291 200 лв. В сравнение с 1965 г. за 1966 г. се отпускат 2 776 000 лв. в повече. От така определените средства се предвижда в строителството да бъдат вложени 2 288 000 лв. и за машини и съоръжения — 6 002 700 лв., от които за вносни машини 4 856 300 лв.

В рамките на предвидените средства ще бъдат завършени и предадени в експлоатация театралните сгради в Благоевград и Търговище, филмовата база в Горна Оряховица, първият етап от склада на Печатни произведения в София, преустройството на театралната сграда в Бургас и др. Освен това през 1966 г. ще започне строителството на Държавната печатница Георги Димитров в София, склад за декори, реквизити и гардероби на националния киноцентър, сграда на Народната библиотека в Пловдив и др.

Определените средства за доставка на машини и съоръжения в размер на 6 002 700 лв. дават възможност за посрещане на най-неотложните нужди на институтите по културата и изкуството. Тук трябва обаче да отбележим, че редица вносни машини и съоръжения по план трябва да се внесат от социалистически страни, където те не се произвеждат. Парламентарната комисия по науката, просветата и културата, разглеждайки тоя въпрос, подкрепя предложението на Комитета по културата и изкуството за тези машини, възлизащи на около 800 000 лв., да се отпусне капиталистическа валута, а не социалистическа, както е предложено в плана.

Нека ми бъде позволено да отпрявя критична бележка към ръководството на Комитета по културата и изкуството. Правителството реши да се създаде пленум на Комитета по културата и изкуството. Това беше опит да се обогати административното начало, като широко се опира на общественото начало. Партията и правителството бяха прави. Опитът се оказа плодотворен. Общественото начало подобри стилът в работата на комитета, приближи ръководството непосредствено до проблемите, обогати съдържанието му, издигна неговата компетентност и авторитет. Комитетът по културата и изкуството при решаване на въпросите в отделите и секциите се опира на творческите съюзи и на обществените организации.

Обаче ръководството на Комитета по културата и изкуството свиква пленума, когато се изработват годишният план и бюджетът. Законен е въпросът, ръководството на комитета не подценява ли ролята на пленума, не плаща ли твърде голям данък на административното начало. Комитетът би могъл да се опира по-пълнокръвно на пленума. Има изключително важни въпроси, по които пленумът може и трябва да се свиква да взема отношение и през годината.

Народното събрание следва да повиши изискванията към Комитета по културата и изкуството по неговото ръковод-

ство на радиото, телевизията и Концертната дирекция. Тези институти провеждат партийната политика, осъществяват принципа на партийността в областта на културата и изкуството, следват изискванията на социалистическия реализъм. Но има отделни слаби, неиздържани емисии. Понякога Радио София попълва антрактите между отделните съобщения и реклами с неестетична музика.

Ръководството на комитета трябва да засили своето ръководство над тия институти, да повиши възискателността към тях от гледна точка на социалистическия реализъм, на пролетарската идеология и комунистическото възпитание.

Другарки и другари народни представители! Искам тук да поставя въпроса за изработване на закон за старините у нас. Запазването на старините е наша национална повеля. Няма да сгреша, ако кажа, че ние нямаме закон, който да регламентира усилията на нацията за държавническо опазване и съхранение на старините.

Досега в продължение на 20 години юридическата охрана на паметниците на културата се осъществяваше въз основа на 165 постановление на Министерския съвет. Постановлението, както и правилникът за неговото прилагане не бяха добре разработени, нямаха силата на закон. Всички опити да бъдат подведени под отговорност рушителите на паметниците на културата през последните две десетилетия останаха напразни. По този начин бяха съборени: половината от световноизвестната Видинска крепост, една знаменита къща, построена от Колю Фичето в гр. Севлиево, много антични некрополи, могили и унищожени хиляди движими паметници на културата. Хасковският хамам — архитектурен паметник от XVI—XVII век — беше взривен. Строителството на Пеницилиновия завод в Разград е върху част от стария град Абритус — римски град от VI век. Няколко надгробни могили в Разградско и Пловдивско бяха разорани от ТКЗС. Средновековна сграда във Враца беше разрушена при новото строителство. Част от основите на римска постройка остана под хотела Рила в София. Предполага се, че това са останките от двореца на Константин Велики (IV век).

И за такова престъпление никой досега в Народна република България не е получил сериозна юридическа санкция или обществено порицание.

Докато няма един добър закон за паметниците на културата, държавните органи, Институтът за паметниците на културата, работниците от музейната мрежа в страната и нашата социалистическа общественост не ще могат да се справят с общонационалната задача — запазването и съхраняването на старините. У нас не са уредени правата и задълженията на лицата, служещи в държавни и обществени организации, натоварени с проучване, охраняване, консервиране, реставриране и публикация на паметниците на културата.

Затова, колкото и куриозно да звучи, има случай, когато музейни работници съхраняват частни сбирки, има случай, когато длъжностни лица разрешават на частни некомпетентни лица да извършват консервация на паметници на културата, която довежда до тяхното повреждане и унищожаване, и т. н.

Изобщо няма закон за право на вето, с който Комитетът по културата и изкуството да противодействува на разрушенията.

Буржоазията имаше закон за старините от 10 февруари 1911 г., от който ние можем да вземем много ценни постановления.

Нека ми бъде позволено да кажа, че 165 постановление на Министерския съвет от 1958 г. вече не удовлетворява. С постановлението и правилника за неговото приложение ние не можем да опазим и съхраним по-нататък старините у нас. При сегашните мащаби на музейното дело и опазването на старините, при превръщането на нашата страна в страна на международен туризъм и курорт, 165 постановление е вече един палеатив — позволете ми така за се изразя.

В такъв смисъл именно създаването на закон за старините е национална повеля. Закон е необходим. Законът ще бъде акт на върховната законодателна власт и като такъв има по-голям обхват, по-голяма стабилност и авторитет.

В закона ще се разработят и установят основните принципи, които ще очертаят развитието на музейното дело и грижите за паметниците на културата за по-продължителен период от време. В него ще се предвидят наказателни санкции, които се налагат с наказателни постановления. Законът е задължителен и за органите на властта — окръжни съвети, общински народни съвети и пр. Въобще законът се възприема като по-голяма повеля, внушава по-голяма отговорност, налага повече грижи и популярност, обръща по-голямо внимание на съответните органи и организации.

Нужен е закон, който да отговори на националната повеля за опазването и съхраняването на старините. Нали е истина, че старините са фактор за успешното довеждане докрай на културната революция у нас.

Освен това ние сме се захванали с голямо и важно дело — превръщане на нашата тъй разнообразна и тъй богата родина в страна на международен туризъм и курорт. Как ще превърнем нашата страна в международен туризъм, ако не опазим и съхраним историческите паметници, документи и художествени произведения, които са ни оставени от хилядолетията до най-близко време и които имат историческо, археологическо, палеонтологическо и художествено значение за нашия народ, за неговото настоящо и бъдещо развитие.

Предлагам да започне подготовката на такъв законопроект и Народното събрание в най-близко бъдеще да даде на страната закон за опазване и съхранение на старините.

Нека ми бъде позволена още една критична бележка към Комитета по културата и изкуството. Може би досега нашият народ щеше да има закон за опазване и съхраняване на старините, ако ръководството на комитета поставяше по-настоятелно и с по-изискана аргументация пред партията и правителството необходимостта от такъв закон.

Другарки и другари народни представители! Мисля, че по същия начин, в същата светлина, със същата национална нужда, като национална повеля стои и въпросът за създаване на закон за библиотечното дело у нас. Ние нямаме съгласуваност между широката и тъй богата библиотечна мрежа в нашата страна на държавните библиотеки и широката и прекрасна мрежа на читалищните библиотеки и на библиотеките на професионалните съюзи и Комсомола, ведомствените библиотеки и др. Като се има предвид всичко това, като се имат предвид и нарасналите нужди във връзка с културната революция и нейното довеждане до край, много остро, с голяма сила стои и този въпрос — създаване на закон за библиотечното дело.

Може би, другарки и другари народни представители, в изработването и утвърждаването на такъв закон за библиотечното дело в нашата страна ще срещнем известна съпротива в масово-политическите организации. Независимо от това обаче ние трябва да намерим сили и кураж да преодолеем тази съпротива в името на довеждането до край на културната революция у нас.

Аз ще гласувам проекта за народностопанския план и бюджета на държавата за 1966 г. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Светла Даскалова: Има думата за изказване народният представител Янко Марков.

Янко Марков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Във връзка с приемането на проекта за народностопанския план и бюджета на държавата аз няма да правя обстойно изказване. Солидаризирам се с изказванията на другарите народни представители, че и настоящият народностопански план и бюджет са вярно отражение на правилната политика на Българската комунистическа партия и на народното правителство. Този народностопански план и бюджет още един път по най-красноречив начин доказват, че действително са народностопански план и бюджет на мира.

Искам обаче да стана изразител на едно настоятелно и справедливо искане на избирателите от нашия Пирдопски район, а именно да отправя една молба към другарите Пашев и Попов за отделянето на необходимите средства за изграждане на градска болница в гр. Пирдоп.

На всички нас тук в залата на Народното събрание е известно, че този район на нашата родина в годините на народната власт доби особен характер, особено с изграждането на медодобивния комбинат Георги Дамянов, където населението, и то предимно работническото население, се увеличи няколко пъти. А нашата градска болница е в такова положение, в каквото беше преди 15 години. Считам, че отделянето на необходимите средства за изграждането на тази болница ще отговори на една справедлива нужда, за която именно настояват нашите избиратели. По този въпрос има разбиране у известни другари, но счита се, че в настоящия момент средствата не са достатъчно, за да се изпълни това искане. Аз също разбирам, че за нашия окръг се заделят немалко средства: по-голямата част от тях се задоволяват, тъй както исканията и на други райони в страната. Но още един път считам, че справедливо е този въпрос да бъде разгледан с необходимото внимание и задълбоченост. И аз се надявам, че тези средства, които са необходими за тази болница, ще бъдат заделени и отпуснати и строителството ѝ ще започне още през следващата 1966 г. (*Ръкопляскания*)

Заявявам, че одобрявам напълно бюджета и ще гласувам за неговото приемане, като още един път правя декларация, че ще мобилизираме и ние нашите сили и Софийски окръг с преизпълнението на плана ще оправдае тези средства, които поставяме в последния момент преди изборите. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Светла Даскалова: Другарки и другари! Понеже през време на разискванията по държавния народностопански план и държавния бюджет за 1966 г. народните представители направиха в изказванията си редица предложения, Бюрото предлага да преминем сега към разглеждането на следващата точка от дневния ред, за да се даде възможност на парламентарната комисия по държавния народностопански план и държавния бюджет да обсъди направените предположения и вземе отношение по тях.

Народните представители, които са съгласни с предложението на Бюрото да прекъсне разискванията по държавния народностопански план и бюджета и да премине към разглеждане на точка четвърта от дневния ред, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Преминаваме към точка четвърта от дневния ред, а именно:

Разглеждане законопроекта за изменение на чл. 18, алинея II от Конституцията на Народна република България.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В И

към законопроекта за изменение на чл. 18, ал. II от Конституцията на Народната република България

Другарки и другари народни представители! Мандатът на сегашното Четвърто Народно събрание изтича след няколко месеца. Предстои да се произведат избори за Пето Народно събрание. В съответствие с решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия за по-нататъшно развитие на социалистическата демокрация и за засилване участието на народа в управлението на страната с постановления на вниманието ви законопроект се предлага да се измени чл. 18, ал. II от Конституцията, в който е определена нормата за избиране на народни представители. По досегашния текст един народен представител се избираше на 25 000 жители. С проекта се предлага един народен представител да се избира на 20 000 жители. С това се цели да се засили представителството на народа във върховния орган на държавната власт.

С предлагания законопроект се прави нова крачка по пътя на демократизирането на нашето държавно управление. С него се създава възможност за народните представители да поддържат по-близки и по-непосредствени връзки със своите избиратели и по-често да се отчитат пред тях.

Като имате предвид горното, моля ви, другарки и другари народни представители, да одобрите и гласувате предложения законопроект.

Председател на Министерския съвет: **Т. Живков**

З А К О Н О П Р О Е К Т

за изменение на чл. 18, ал. II от Конституцията на Народната република България

Параграф единствен. Член 18, ал. II се изменя така:

„То се състои от народни представители, избрани от народа по един на двадесет хиляди жители.“)

Другарите народни представители бяха своевременно известени за постъпването на този законопроект и за включването му в дневния ред на настоящата сесия, с което бе спазено изискването на чл. 99 от Конституцията на Народна република България.

Мотивите и текстът на законопроекта бяха също така навреме изпратени на народните представители и вие сте имали възможността да се запознаете с тях. Поради това и понеже предлаганото изменение на Конституцията е съвсем ясно, тъй като се касае за изменението само на една алинея, Бюрото е уведомено, че по законопроекта няма да се прави доклад от името на Министерския съвет.

Има думата народният представител Янко Марков да прочете предложението на Законодателната комисия.

Докладчик Янко Марков: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия обсъди законопроекта за изменение на чл. 18, ал. II от Конституцията на Народна република България и счита, че мотивите са напълно целесъобразни и отговарят на духа, който следва нашата политика след Априлския пленум и Осмия конгрес на Българската комунистическа партия за разширяване на демокрацията в нашата Народна република България. *(Чете)*

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за изменение на чл. 18, ал. II от Конституцията на Народната република България

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта, както е предложен от Министерския съвет, без изменение.

Председател на Законодателната комисия:
акад. Л. Василев“

Председателстващ Светла Даскалова: Желает ли някой от народните представители да се изкаже по законопроекта? — Няма желаещи. Понеже няма изказвания, няма друго предложение, пристъпваме към гласуване. Член 99 от Конституцията изисква всяко нейно изменение, какъвто е настоящият случай, да бъде прието с квалифицирано мнозинство — две трети от всички народни представители.

Моля докладчика да чете текста.

Докладчик Янко Марков: *(Чете)*

„ЗАКОН

за изменение на чл. 18, ал. II от Конституцията на Народната република България“

Председателстващ Светла Даскалова: Другарите народни представители, които са съгласни със заглавието на законопроекта, както бе прочетено, да гласуват. Има ли против? — Няма. Въздържали се? — Няма. Гласуват всички присъстващи, които са повече от две трети от общия брой народни представители.

Докладчик Янко Марков: *(Чете)*

„Параграф единствен. Член 18, ал. II се изменя така:

„То се състои от народни представители, избрани от народа по един на двадесет хиляди жители.“

Председателствуващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които приемат параграф единствен от законопроекта, както бе докладван, да гласуват. Против има ли? — Няма. Въздържали се? — Няма. Гласуват повече от две трети от всички народни представители. Законопроектът се приема единодушно.

Преминаваме към точка пета от дневния ред:

Разглеждане законопроекта за изменение на член 25 от Закона за избиране на Народно събрание на Народната република България.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В И

към законопроекта за изменение на чл. 25 от Закона за избиране Народно събрание на Народната република България

Другарки и другари народни представители! Поставеният на вниманието ви законопроект е в тясна връзка с вношения от правителството в настоящата сесия законопроект за изменение на чл. 18, ал. II от Конституцията на Народната република България, с който в съответствие с решенията на Осмия конгрес на Българската комунистическа партия за по-нататъшно развитие на социалистическата демокрация се предложи нормата за избиране на един народен представител да бъде намалена от 25 000 жители на 20 000 жители.

Понеже в чл. 25 от Закона за избиране Народно събрание на Народна република България е постановено, че изборителните райони се образуват на всеки 25 000 жители, налага се и в този текст да се направи съответно изменение.

По тези съображения, моля ви, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложения законопроект и ако го одобрите, да гласувате за неговото приемане.

Председател на Министерския съвет: **Т. Живков**

З А К О Н О П Р О Е К Т

за изменение на чл. 25 от Закона за избиране Народно събрание на Народната република България

Параграф единствен. Член 25 се изменя така:

„Народните представители се избират от гражданите по изборителни райони, като на всеки 20 000 жители се образува изборителен район. Във всеки изборителен район се избира по един народен представител.“)

Председателствуващ Светла Даскалова: По законопроекта няма да се прави доклад от вносителя, затова давам думата на докладчика на законодателната комисия:

Докладчик Янко Марков: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за изменение на чл. 25 от Закона за избиране Народно събрание на Народната република България

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта, както е предложен от Министерския съвет, без изменение.

Председател на Законодателната комисия:
акад. Л. Василев“

Иска ли някой думата за изказване? Няма желаещи. Пристъпваме тогава към гласуване. Моля докладчикът на Законодателната комисия да чете текста на законопроекта.

Докладчик Янко Марков: (Чете)

„ЗАКОН

за изменение на чл. 25 от Закона за избиране Народно събрание на Народната република България“

Председателствуващ Светла Даскалова: Които от другарите народни представители приемат заглавието, както бе прочетено, моля да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

Докладчик Янко Марков: (Чете)

„Параграф единствен. Член 25 се изменя така:

„Народните представители се избират от гражданите по избирателни райони, като на всеки 20 000 жители се образува избирателен район. Във всеки избирателен район се избира по един народен представител.“

Председателствуващ Светла Даскалова: Моля другарите народни представители, които приемат параграф единствен на законопроекта, както бе докладван, да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

Преминаваме към точка шеста от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28. VI. до 4. XII. 1965 г.

(Съгласно чл. 75, ал. III от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В Ъ

**към законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от
Президиума на Народното събрание за времето от 28 юни
до 4 декември 1965 г.**

Другарки и другари народни представители! След приключване на десетата сесия на Четвъртото Народно събрание през месец юни т. г. Президиумът на Народното събрание по предложение на правителството издаде няколко нормативни указа, които подлежат на утвърждаване от Народното събрание. Това са:

Указът за разрешаване на пенсионерите, работещи в селското стопанство, да получават пълния размер на пенсията си, с който се създава по-голяма заинтересуваност и по-голяма възможност да се използва в селското стопанство и трудът на пенсионерите.

За подобряване работата по опазването на социалистическия обществен ред и за укрепване работата по сигурността на страната с указ на Президиума на Народното събрание Министерството на вътрешните работи бе разделено, като бе създаден Комитет за държавна сигурност при Министерския съвет.

С Указа за изменение и допълнение на Указа за насърчение на раждаемостта и многодетството се освободиха от данък неомъжените, неомъжените и семействата без деца, на които съответните държавни органи са признали група инвалидност.

С Указа за отменяване на чл. 1776 от Кодекса на труда се отмени изискването при напускане на работа да се получи съгласието на администрацията на предприятието или учреждениято, при липсата на което се губят правата по непрекъснатия трудов стаж.

С Указа за увеличаване основния размер на личните земеделски пенсии за старост за участие в кооперативни земеделски стопанства се създаде възможност да се зачита за даване на увеличение на основния размер на земеделската пенсия и за всяка година участие в ТКЗС не само след 9 септември 1944 г., но и за членуване в ТКЗС преди тази дата.

Указът за печатите е нов цялостен указ, с който се дава ново разрешение на редица въпроси, свързани с видовете печати, тяхното изработване, съхраняване, употреба и контрол.

С Указа за уреждане някои права на завършилите военноучебни заведения и школи у нас, в Съветския съюз и в другите социалистически страни за разлика от досегашната уредба на този въпрос се възприе нов принцип, като гражданската квалификация на постъпилите във военноучебните заведения ще се определя съобразно с учебните планове от

министъра на народната отбрана и министъра на народната просвета.

С Указа за изменение и допълнение на чл. 177 от Кодекса на труда се определиха случаите, в които при прекратяване на трудовия договор работниците и служителите няма да могат да ползват правата по Кодекса на труда, произхождащи от непрекъснат трудов стаж.

С Указа за изменение и допълнение на Закона за пенсиите се разширяват някои пенсионни права на активните борци против фашизма и капитализма. Увеличава се размерът на сбора на получаваните пенсии. Създаде се също така и възможност за работещите пенсионери — активни борци, да получават освен заплатата за извършваната работа още и част от пенсията, но общо заплатата и пенсия не повече от заплатата, от която е изчислена пенсията им и не повече от 300 лева месечно.

С Указа за допълнение на Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори се създава възможност за активните борци против фашизма и капитализма да получават народна и земеделска пенсия в пълен размер, като се премахва съществуващото до издаването на указа ограничение за максималния размер на сбора на двете пенсии.

С Указа за уреждане на някои въпроси по наемните отношения между Бюрото за обслужване на дипломатическия корпус и частни лица се разрешава на бюрото да заплаща свободно уговорен наем и да поеме разноските по ремонтите и преустройството на наеманите от него жилищни помещения на частни лица.

Настоящата сесия на Народното събрание следва да се занимае с въпроса за утвърждаването на горните укази.

По тези съображения молим, другарки и другари народни представители, да обсъдите предложения законопроект и ако го одобрите, да гласувате за приемането му.

Председател на Президиума на Народното събрание:

Г. Трайков

Секретар на Президиума на Народното събрание:

М. Минчев

ЗАКОНОПРОЕКТ

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 юни до 4 декември 1965 г.

Член единствен. Утвърждават се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точка 5 от Конституцията на Народна република България и чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 28 юни до 4 декември 1965 г.:

1. Указ за разрешаване на пенсионерите, работещи в селското стопанство, да получават пълния размер на пенсията си.

2. Указ за разделяне на Министерството на вътрешните работи на Министерство на вътрешните работи и Комитет за държавна сигурност при Министерския съвет.

3. Указ за изменение и допълнение на Указа за насърчение на раждаемостта и многодетството.

4. Указ за отменяне на чл. 1776 от Кодекса на труда.

5. Указ за увеличаване основния размер на личните земеделски пенсии за старост за участие в кооперативни земеделски стопанства.

6. Указ за печатите.

7. Указ за уреждане някои права на завършилите военно-учебни заведения и школи у нас, в Съветския съюз и в другите социалистически страни.

8. Указ за изменение и допълнение на чл. 177 от Кодекса на труда.

9. Указ за изменение и допълнение на Закона за пенсиите.

10. Указ за допълнение на Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори.

11. Указ за уреждане на някои въпроси по наемните отношения между Бюрото за обслужване на дипломатическия корпус и частни лица.)

Вносителят е уведомил, че няма да прави доклад по законопроекта, затова давам думата на докладчика на Законодателната комисия народният представител Ангел Шишков.

Докладчик Ангел Шишков: *(Чете)*

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 юни до 4 декември 1965 г.

Законодателната комисия предлага на Народното събрание да приеме законопроекта, както е предложен от Президиума на Народното събрание, без изменение.

Председател на Законодателната комисия:
акад. Л. Василев

Председателствуващ Светла Даскалова: Има ли желаещи да се изкажат по разглеждания законопроект? — Няма. Пристъпавме към гласуване на законопроекта. Моля докладчика на комисията да чете текста.

Докладчик Ангел Шишков: *(Чете)*

„З А К О Н

за утвърждаване на указите, издадени от Президиума на Народното събрание за времето от 28 юни до 4 декември 1965 г.

Председателстващ Светла Даскалова: Които от другарите народни представители са съгласни с прочетеното заглавие на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

Докладчик Ангел Шишков: (Чете)

„Член единствен. Утвърждават се следните укази, издадени от Президиума на Народното събрание въз основа на чл. 35, точка 5 от Конституцията на Народна република България и чл. 5, буква „б“ от Закона за Президиума на Народното събрание за времето от 28 юни до 4 декември 1965 г.:

1. Указ за разрешаване на пенсионерите, работещи в селското стопанство, да получават пълния размер на пенсията си.
2. Указ за разделяне на Министерството на вътрешните работи на Министерство на вътрешните работи и Комитет за държавна сигурност при Министерския съвет.
3. Указ за изменение и допълнение на Указа за насърчение на раждаемостта и многодетството.
4. Указ за отменяне на чл. 177б от Кодекса на труда.
5. Указ за увеличаване основния размер на личните земеделски пенсии за старост за участие в кооперативни земеделски стопанства.
6. Указ за печатите.
7. Указ за уреждане някои права на завършилите военноучебни заведения и школи у нас, в Съветския съюз и в другите социалистически страни.
8. Указ за изменение и допълнение на чл. 177 от Кодекса на труда.
9. Указ за изменение и допълнение на Закона за пенсиите.
10. Указ за допълнение на Закона за пенсиониране на земеделските стопани-кооператори.
11. Указ за уреждане на някои въпроси по наемните отношения между Бюрото за обслужване на дипломатическия корпус и частни лица.“

Председателстващ Светла Даскалова: Другарите народни представители, които приемат член единствен на законопроекта, както бе докладван, моля да гласуват. Мнозинство, приема се единодушно.

С това Бюрото на Народното събрание предлага да приключи сутрешното заседание, като следващото заседание започне днес след обед точно в 15 часа, за да се даде възможност на Комисията по народностопанския план и държавния бюджет да обсъди направените предложения.

Закривам заседанието.

(Закрито в 11 ч. 45 м.)

Подпредседател: **Св. Даскалова**

Секретар: **Ив. Мирчева**

Парламентарен стенограф: **В. Йонков**